

Handwritten signature

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра сімейної медицини та поліклінічної терапії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Едуард БУРЯЧКІВСЬКИЙ

01 вересня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА З ДИСЦИПЛІНИ
«ЗАГАЛЬНА ПРАКТИКА (СІМЕЙНА МЕДИЦИНА)»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 222 «Медицина»

Освітньо-професійна програма: Медицина

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Медицина» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 222 «Медицина» галузі знань 22 «Охорона здоров'я», ухваленою Вченою Радою ОНМедУ (протокол № 10 від 27 червня 2024 року).

Розробники:

завідувач кафедри, професор, д.мед.н. Величко В.І.

завуч кафедри, доцент, к.мед.н., Данильчук Г.О.

доцент кафедри, к. мед. н. Корнован Г.В.

доцент кафедри, к. мед. н. Юрченко І.В.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри сімейної медицини та поліклінічної терапії

Протокол № 1 від 29.08.2024 р.

Завідувач кафедри

Валентина ВЕЛИЧКО

Погоджено із гарантом ОПП

Валерія МАРІЧЕРЕДА

Схвалено предметною цикловою методичною комісією з терапевтичних дисциплін ОНМедУ

Протокол № 1 від 30.08.2024 р.

Голова предметної циклової комісії з терапевтичних дисциплін ОНМедУ

Олена ВОЛОШИНА

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри *сімейної медицини, загальної практики та поліклінічної терапії*

Протокол № 1 від "05" вересня 2024 р.

Завідувач кафедри

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ____ від " ____ " _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____

1. Опис навчальної дисципліни:

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Загальна кількість: Кредитів: 3 Годин: 90 Змістових модулів: 3	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я» Спеціальність 222 «Медицина» Рівень вищої освіти другий (магістерський)	<i>Денна форма навчання</i>
		<i>Обов'язкова дисципліна</i>
		<i>Рік підготовки: 6</i>
		<i>Семестри XI - XII</i>
		<i>Лекції (0 год.)</i>
		<i>Семінарські (0 год.)</i>
		<i>Практичні (30 год.)</i>
		<i>Лабораторні (0 год.)</i>
		<i>Самостійна робота (60 год.)</i>
<i>у т.ч. індивідуальні завдання (0 год.)</i>		
<i>Форма підсумкового контролю – диференційований залік</i>		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни, компетентності, програмні результати навчання.

Мета: Опанування здобувачем вищої освіти знань та формування елементів професійних компетентностей в галузі загальної практики - сімейної медицини, та удосконалення навичок та компетентностей, набутих при вивченні попередніх дисциплін.

Завдання:

1. Формування вмінь та навичок: з диференційної діагностики, найбільш поширених захворювань у пацієнтів.

2. Удосконалення навичок обґрунтування клінічного діагнозу, складання плану лабораторних та інструментальних досліджень,

3. Опанування вмінням визначати тактику лікування та профілактики найбільш поширених захворювань у пацієнтів.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

- **Загальних (ЗК)**

ЗК1 – Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК2 – Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

ЗК3 – Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК4 – Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності

ЗК5 – Здатність до адаптації та дії в новій ситуації

ЗК6 – Здатність приймати обґрунтовані рішення

ЗК7 – Здатність працювати в команді

ЗК8 – Здатність до міжособистої взаємодії

ЗК10 – Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології

ЗК11 – Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел

- **Спеціальних (СК)**

СК1 – Здатність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані

- СК2 – Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів
- СК3 – Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання
- СК4 – Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні та профілактиці захворювань
- СК5 – Здатність до визначення характеру харчування при лікуванні та профілактиці захворювань
- СК6 – Здатність до визначення принципів та характеру лікування та профілактики захворювань
- СК7 – Здатність до діагностування невідкладних станів
- СК8 – Здатність до визначення тактики та надання екстреної медичної допомоги
- СК9 – Здатність до проведення лікувально-евакуаційних заходів
- СК10 – Здатність до виконання медичних маніпуляцій
- СК11 – Здатність розв'язувати медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності, включаючи систему раннього втручання.
- СК13 – Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів
- СК15 – Здатність до проведення експертизи працездатності
- СК16 – Здатність до ведення медичної документації, в тому числі електронних форм
- СК17 – Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції
- СК21 – Здатність зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються
- СК24 – Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами
- СК26 – Здатність визначати тактику ведення осіб, що підлягають диспансерному нагляду

Програмні результати навчання (ПРН):

- ПРН1. Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.
- ПРН2. Розуміння та знання фундаментальних і клінічних біомедичних наук, на рівні достатньому для вирішення професійних задач у сфері охорони здоров'я.
- ПРН3. Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем, включаючи систему раннього втручання.
- ПРН4. Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання (за списком 2).
- ПРН5. Збирати скарги, анамнез життя та захворювання, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів та систем організму, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 4), враховуючи вік пацієнта.
- ПРН6. Встановлювати остаточний клінічний діагноз шляхом прийняття обґрунтованого рішення та аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового

обстеження, проведення диференційної діагностики, дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, під контролем лікаря-керівника в умовах закладу охорони здоров'я (за списком 2).

ПРН7. Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, функціональні та/або інструментальні) (за списком 4), пацієнтів із захворюваннями органів і систем організму для проведення диференційної діагностики захворювань (за списком 2).

ПРН8. Визначити головний клінічний синдром або симптом, яким обумовлена тяжкість стану потерпілого/постраждалого (за списком 3) шляхом прийняття обґрунтованого рішення стану людини за будь-яких обставин (в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами) у т.ч. в умовах надзвичайної ситуації та бойових дій, в польових умовах, в умовах нестачі інформації та обмеженого часу.

ПРН9. Визначати характер та принципи лікування хворих (консервативне, оперативне) із захворюваннями (за списком 2), враховуючи вік пацієнта, в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами та на етапах медичної евакуації, в т.ч. у польових умовах, на підставі попереднього клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами, у разі необхідності розширення стандартної схеми вміти обґрунтувати персоніфіковані рекомендації під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи.

ПРН10. Визначати необхідний режим праці, відпочинку та харчування на підставі заключного клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

ПРН14. Визначати тактику та надавати екстрену медичної допомогу при невідкладних станах (за списком 3) в умовах обмеженого часу згідно з існуючими клінічними протоколами та стандартами лікування.

ПРН16. Формувати раціональні медичні маршрути пацієнтів; організовувати взаємодію з колегами в своєму та інших закладах, організаціях та установах; застосовувати інструменти просування медичних послуг на ринку, на підставі аналізу потреб населення, в умовах функціонування закладу охорони здоров'я, його підрозділу, в конкурентному середовищі.

ПРН17. Виконувати медичні маніпуляції (за списком 5) в умовах лікувального закладу, вдома або на виробництві на підставі попереднього клінічного діагнозу та/або показників стану пацієнта шляхом прийняття обґрунтованого рішення, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.

ПРН18. Визначати стан функціонування та обмежень життєдіяльності особи та тривалість непрацездатності з оформленням відповідних документів, в умовах закладу охорони здоров'я на підставі даних про захворювання та його перебіг, особливості професійної діяльності людини, тощо. Вести медичну документацію щодо пацієнта та контингенту населення на підставі нормативних документів.

ПРН21. Відшукувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.

ПРН22. Застосовувати сучасні цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення, статистичні методи аналізу даних для розв'язання складних задач охорони здоров'я.

ПРН23. Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я людини для оцінки стану захворюваності населення.

ПРН29. Планувати, організовувати та проводити заходи зі специфічної профілактики інфекційних захворювань, в тому числі згідно з Національним календарем профілактичних щеплень, як обов'язкових так і рекомендованих. Управляти залишками вакцин, організовувати додаткові вакцинальні кампанії, у т.ч. заходи з імунопрофілактики.

ПРН30. Визначати тактику ведення осіб, що підлягають диспансерному нагляду (діти, вагітні, працівники, професії яких передбачають обов'язковий диспансерний огляд).

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

Знати:

- принципи організації медичної допомоги на дому та в денних стаціонарах;
- принципи послідовності ведення хворих в системі амбулаторія сімейного лікаря - стаціонар - амбулаторія сімейного лікаря,
- показання до госпіталізації
- проводити лікування в умовах амбулаторії хворих після виписки їх зі стаціонару;
- оцінювати прогноз життя та працездатності при найбільш поширених захворюваннях;
- оформляти медичну документацію, використовувану сімейним лікарем;

Вміти:

- проводити профілактику найбільш поширених захворювань;
- виявляти фактори ризику виникнення захворювання;
- оцінювати стан здоров'я пацієнта, і вміти проводити моніторинг здоров'я;
- складати медико-соціальний паспорт пацієнта;
- аналізувати і складати програму формування та збереження здоров'я індивідуума, сім'ї.
- діагностувати невиліковне захворювання, термінальний стан і його фази;
- діагностувати, лікувати больовий синдром, володіючи широким спектром сучасних технологій знеболення;
- здійснювати діагностику, лікування інших виснажливих симптомів (блювота, задишка і т.д.), супроводжуючих невиліковний стан;
- розрахувати дозу знеболювального засобу і виписувати відповідні рецепти;
- вести облік і зберігати сильнодіючі та наркотичні засоби відповідно до чинного законодавства;
- проводити реанімаційні заходи невиліковним хворим;
- надавати психологічну підтримку невиліковно хворим та їхнім близьким під час хвороби і в період скорботи;
- застосовувати правила поведінки з померлим людиною відповідно до чинного законодавства;
- дотримуватися біоетичні і законодавчі норми при наданні ПХП;
- проводити консультування інкурабельних пацієнтів та їх близьких з питань медичного та немедичного супроводу під час невиліковної хвороби, у тому числі з питань догляду, харчування, соціальної, юридичної або духовної підтримки і т.д.;
- працювати в мультидисциплінарній команді;
- застосовувати методики профілактики синдрому емоційного вигорання і боротьби з його наслідками.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Реформування первинної медико-санітарної допомоги в Україні. Роль сімейного лікаря в сучасній системі охорони здоров'я.

Тема 1. Місце сімейної медицини в загальній структурі охорони здоров'я та принципи сімейного обслуговування населення. Організація роботи сімейного лікаря.

- принципи організації існуючої системи ПМСД та її недоліки.
- основні принципи і переваги нової моделі ПМСД.
- доцільність переходу від дільничної-територіального надання медичної допомоги до сімейної медицини.
- принципи сімейного обслуговування населення - безперервність надання медичної допомоги.
- основна облікова медична документація в закладах сімейної медицини.
- основні функції та зміст роботи сімейного лікаря.
- психогенні, деонтологічні аспекти діяльності сімейного лікаря.
- структура медичного страхування, діяльність сімейного лікаря в умовах страхової медицини
- доказова медицина. Основні положення. Поняття про рандомізовані клінічні дослідження.
- психологічні аспекти діяльності сімейного лікаря

Тема 2. Медико-соціальні аспекти здоров'я населення. Експертиза тимчасової та стійкої непрацездатності. Роль сімейного лікаря в популяризації здорового способу життя, профілактики та диспансеризації.

- поняття про здоров'я, проміжному стані, хвороби. Функціональні клінічні синдроми в практиці сімейного лікаря. Медико-соціальний паспорт здоров'я.
- загальні принципи зміцнення здоров'я.
- фактори ризику виникнення захворювань, їх загострення і ускладнення, боротьба з факторами ризику. Профілактика первинна і вторинна
- планова вакцинація згідно календарю щеплень в Україні. Протипоказання до щеплення.
- сучасні погляди на профілактику та диспансеризацію з урахуванням оцінки стану здоров'я, віку, статі індивідуума і визначення факторів рівнів ризику.
- показання до лікування пацієнтів в умовах денного стаціонару.
- поняття про національні і локальні протоколи ведення пацієнтів з різною патологією.
- поняття медичної реабілітації.
- експертиза тимчасової та стійкої непрацездатності.
- основи інформаційного забезпечення роботи сімейного лікаря. Методи дистанційного навчання.
- Методичні підходи до аналізу діяльності сімейного лікаря

Змістовий модуль 2.

Організація амбулаторної допомоги в практиці сімейного лікаря при найбільш поширених захворюваннях і синдромах терапевтичного профілю на основі сучасних клінічних протоколів.

Тема 3. Програма ведення хворих в амбулаторних умовах при найбільш поширених захворюваннях бронхо-легеневої системи (ХОЗЛ, бронхіальна астма). Фактори ризику, моніторинг в домашніх умовах, діагностика загострення, надання невідкладної допомоги, показання до госпіталізації.

- Значення паління, екологічних, професійних факторів та інфекції у розвитку хронічного обструктивного захворювання легень.
- Класифікація ХОЗЛ.
- Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження залежно від стадії (ступеня тяжкості).
- Диференційний діагноз ХОЗЛ.
- Ускладнення ХОЗЛ.
- Лікування ХОЗЛ. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
- Етіологія, особливості патогенезу бронхіальної астми (БА).
- Класифікація БА.
- Клінічні прояви БА, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження.
- Диференційний діагноз БА.
- Ускладнення БА.
- Лікування. Невідкладна допомога при нападі бронхіальної астми. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність

Тема 4. Захворювання верхніх дихальних шляхів. Диференційна діагностика. Інтегроване ведення пацієнтів. ГРЗ, ведення пацієнтів, диференційна діагностика загострень.

- Диференційна діагностика ГРВІ.
- Принципи лабораторної діагностики, лікування та профілактики ГРВІ.
- Показання до госпіталізації,
- Медична допомога хворим на догоспітальному етапі.
- Виявлення туберкульозу органів дихання (активне і пасивне). Групи ризику. Обов'язкові та додаткові обстеження. Показання для направлення на консультацію до фтизіатра
- Загальні принципи лікування туберкульозу. Організація лікування в закладах ПМСД. Профілактика та лікування побічних реакцій на протитуберкульозні препарати.

Тема 5. Програми ведення хворих в амбулаторних умовах при найбільш поширених захворюваннях серцево-судинної системи Гіпертонічна хвороба: фактори ризику, методи моніторингу АТ, неускладнені та ускладнені гіпертонічні кризи, надання невідкладної допомоги, показання до госпіталізації.

- Класифікація.
- Клінічні прояви та дані додаткових методів дослідження.
- Ураження органів-мішеней.
- Диференційний діагноз.
- Стратифікація ризику.
- Ускладнення.
- Лікування.
- Ускладнені та неускладнені гіпертензивні кризи, особливості лікувальної тактики.
- Первинна та вторинна профілактика.
- Прогноз та працездатність.

- Методи дослідження серцево-судинної системи
- Диференційний діагноз кардіалгій
- Інтенсивна терапія в кардіології.

Тема 6. Соматоформна вегетативна дисфункція. Скарги, діагностика, методи лікування та реабілітації.

- Визначення соматоформної вегетативної дисфункції. Етіологія та патогенез.
- Класифікація.
- Особливості клінічних синдромів.
- Критерії діагнозу.
- Диференційний діагноз.
- Диференційована терапія.
- Первинна і вторинна профілактика.
- Прогноз та працездатність.
- Диференційний діагноз дисфагій
- Контроль за станом здоров'я і розвитком дітей.

Тема 7. Програма ведення пацієнтів з цукровим діабетом 2 типу. Скринінг пацієнтів, глікемічний контроль, принципи лікування, показання до призначення інсулінотерапії. Діабетичні коми, допомога на догоспітальному етапі.

- визначення ЦД
- епідеміологічний стан ЦД в Україні та в світі;
- класифікація ЦД та інших форм порушення толерантності до вуглеводів;
- етіологія та патогенез ЦД типу 2;
- фактори ризику розвитку ЦД;
- ускладнення ЦД та їх діагностика;
- лабораторні методи діагностики ЦД (цукор крові натще та ч/з 2 години після їжі, стандартний пероральний глюкозо-толерантний тест, глікемічний та глюкозуричний профіль, ацетон сечі);
- класифікація цукрознижуючих препаратів;
- принципи лікування хворих на ЦД;
- класифікація препаратів інсуліну;
- класифікація діабетичних ком;

Тема 8. Анемії, найпоширеніші симптоми, обстеження в первинній медичній допомозі, методи лікування та профілактики.

- Визначення. Етіологічні фактори та патогенез.
- Особливості клініки та лабораторної діагностики різних форм/
- Диференційний діагноз.
- Ускладнення.
- Базисне ступеневе лікування у хворих зі анеміями в залежності від ступеню важкості та характеру перебігу захворювання.
- Переливання компонентів крові та кровозамінників.
- Первинна та вторинна профілактика.
- Прогноз та працездатність.

Змістовий модуль 3.

Організація надання невідкладної допомоги на догоспітальному етапі в практиці сімейного лікаря.

Тема 9. Клінічна класифікація болю. Невідкладна допомога в практиці сімейного лікаря при больовому синдромі.

- класифікація болю, диференційний діагноз між соматичною болем і невропатичним болем.
- біль у грудях: диференційний діагноз (гострий коронарний синдром, ТЕЛА, аневризма аорти, спонтанний пневмоторакс), тактика ведення пацієнта на догоспітальному етапі
- диференційний діагноз синдрому гострого живота
- головний біль (мігрень)
- ниркова колька, надання допомоги на догоспітальному етапі
- біль у спині

Тема 10. Програма ведення пацієнтів зі скаргами на біль у шиї та спині. Диференційна діагностика. Больовий синдром пов'язаний з патологією хребта, програма ведення пацієнтів.

- Поняття та концепції болю.
- Класифікація болю.
- Алгоритм обстеження пацієнтів зі скаргами на біль у шиї та спині.
- Характеристику неспецифічного болю у спині.
- Роль лікаря загальної практики – сімейного лікаря щодо організації допомоги хворим з дорсалгіями.
- Методи лікування больового синдрому у шиї та спині.

Тема 11. Організація надання невідкладної допомоги в практиці сімейного лікаря в разі раптової смерті на догоспітальному етапі.

- частота раптової смерті в загальній структурі смертності
- фактори ризику, причини виникнення
- ознаки клінічної та біологічної смерті
- варіанти зупинки кровообігу. Допоміжні засоби дослідження для визначення виду зупинки кровообігу
- методологія надання допомоги при зупинці серцевої діяльності, первинної зупинці функції зовнішнього дихання, при травматичної смерті.
- техніка проведення серцево-легеневої реанімації (СЛР)
- критерії ефективності СЛР

Тема 12. Організація надання невідкладної допомоги в практиці сімейного лікаря при судомомах і втрати свідомості.

- класифікація судомомах.
- загальні принципи ведення пацієнтів з судорожним синдромом. Особливості надання допомоги при генералізованих і локальних судомомах.
- класифікація синкопальних станів
- надання невідкладної допомоги при непритомності

Тема 13. Організація надання невідкладної допомоги в практиці сімейного лікаря при жаленнях, укусах, електротравмах, утопленні, дії низьких і високих температур.

- види укусу, ознаки розвитку анафілактичної реакції, перша допомога.
- укуси отруйних змій, павуків, невідкладна допомога.

- причини електротравм, правила безпеки, невідкладна допомога
- види утоплень, правила надання першої допомоги.
- відмороження: класифікація, клініка, перша допомога.
- опіки: методи визначення площі опіку, ступеня, загальні принципи надання першої допомоги.

Тема 14. Організація медичної допомоги інкурабельним пацієнтам. Методи паліативного лікування основних симптомів і синдромів.

- комплексний підхід до ведення пацієнта з невиліковним захворюванням (психологічна підтримка, медична допомога, соціальне консультування)
- догляд за лежачим пацієнтом, профілактика синдрому емоційного вигорання
- лікування хронічного больового синдрому,
- принципи знеболювання при онкологічних захворюваннях;
- методи профілактики виникнення і лікування супутніх симптомів і синдромів при невиліковних захворюваннях.
- Етіологія ВІЛ – інфекції. Принципи лабораторної діагностики ВІЛ-інфекції. Скрінінгові та верифікаційні дослідження
- Консультування в контексті ВІЛ – інфекції. Добровільне тестування з до – та після тестовим консультуванням (ДКТ)
- Правила і методи захисту медичних працівників від інфікування на ВІЛ на робочому місці. Медична пост контактна профілактика
- Організація медичної допомоги ВІЛ – інфікованим. Догляд та психологічна підтримка ВІЛ – інфікованих. Симптоматичне лікування та ведення хворих. Первинна профілактика ВІЛ – інфекції. Організація профілактичних програм інфікування ВІЛ для різних груп населення.
- Принципи мультидисциплінарного підходу в роботі з інкурабельними хворими. Деонтологічні аспекти спілкування з невиліковними хворими та їх родичами

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин					
	Усьо го	у тому числі				
		Лек ції	Семі нари	прак тичні	Лабо ра торні	СРЗ
Змістовий модуль 1.						
Реформування первинної медико-санітарної допомоги в Україні. Роль сімейного лікаря в сучасній системі охорони здоров'я.						
Тема 1. Місце сімейної медицини в загальній структурі охорони здоров'я та принципи сімейного обслуговування населення. Організація роботи сімейного лікаря.	6	0	0	2	0	4
Тема 2. Медико-соціальні аспекти здоров'я населення. Експертиза тимчасової та стійкої непрацездатності. Роль сімейного лікаря в популяризації здорового способу життя, профілактики і диспансеризації.	6	0	0	2	0	4
Разом за змістовим модулем 1	12	0	0	4	0	8
Змістовий модуль 2.						

Організація амбулаторної допомоги в практиці сімейного лікаря при найбільш поширених захворюваннях і синдромах терапевтичного профілю на основі сучасних клінічних протоколів.						
Тема 3. Програма ведення хворих в амбулаторних умовах при найбільш поширених захворюваннях бронхолегеневої системи (ХОЗЛ, бронхіальна астма). Фактори ризику, моніторинг в домашніх умовах, діагностика загострення, надання невідкладної допомоги, показання до госпіталізації	6	0	0	2	0	4
Тема 4. Захворювання верхніх дихальних шляхів. Диференційна діагностика. Інтегроване ведення пацієнтів. ГРЗ, ведення пацієнтів, диференційна діагностика загострень.	8	0	0	2	0	6
Тема 5. Програми ведення хворих в амбулаторних умовах при найбільш поширених захворюваннях серцево-судинної системи. Гіпертонічна хвороба: фактори ризику, методи моніторингу АТ, неускладнені та ускладнені гіпертонічні кризи, надання невідкладної допомоги, показання до госпіталізації	8	0	0	2	0	6
Тема 6. Соматоформна вегетативна дисфункція. Скарги, діагностика та методи лікування та реабілітації.	6	0	0	2	0	4
Тема 7. Програма ведення пацієнтів з цукровим діабетом 2 типу. Скринінг пацієнтів, глікемічний контроль, принципи лікування, показання до призначення інсулінотерапії, діабетичні коми, допомога на догоспітальному етапі.	6	0	0	2	0	4
Тема 8. Анемії, найпоширеніші симптоми, обстеження в первинній медичній допомозі, методи лікування та профілактики.	6	0	0	2	0	4
Разом за змістовим модулем 2	40	0	0	12	0	28
Змістовий модуль 3.						
Організація надання невідкладної допомоги на догоспітальному етапі в практиці сімейного лікаря.						
Тема 9. Клінічна класифікація болю. Невідкладна допомога в практиці сімейного лікаря при больовому синдромі.	6	0	0	2	0	4
Тема 10. Програма ведення пацієнтів з скаргами на біль у шиї та спині. Диференційна діагностика. Больовий синдром пов'язаний з патологією хребта, програма ведення пацієнтів.	6	0	0	2	0	4
Тема 11. Організація надання невідкладної	6	0	0	2	0	4

медичної допомоги в практиці сімейного лікаря у випадку раптової смерті на догоспітальному етапі.						
Тема 12. Організація надання невідкладної медичної допомоги в практиці сімейного лікаря при судомах та втраті свідомості на догоспітальному етапі.	6	0	0	2	0	4
Тема 13. Організація надання невідкладної медичної допомоги при жаленнях, укусах, електротравмах, утопленнях та дії низьких та високих температур на догоспітальному етапі	4	0	0	2	0	2
Тема 14. Організація медичної допомоги інкурабельним хворим. Методи паліативного лікування основних симптомів та синдромів при невиліковному захворюванні.	6	0	0	2	0	4
Разом за змістовим модулем 3	34			12		22
Диференційний залік	4	0	0	2	0	2
Усього годин	90	0	0	30	0	60

5. Теми лекційних / семінарських / практичних / лабораторних занять

5.1. Теми лекційних занять

Лекційні заняття не передбачені.

5.2. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

5.3. Теми практичних занять

№	Тема	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Реформування первинної медико-санітарної допомоги в Україні. Роль сімейного лікаря в сучасній системі охорони здоров'я.		
1.	Тема 1. Практичне заняття 1. Місце сімейної медицини в загальній структурі охорони здоров'я та принципи сімейного обслуговування населення. Організація роботи сімейного лікаря.	2
2.	Тема 2. Практичне заняття 2. Медико-соціальні аспекти здоров'я населення. Експертиза тимчасової та стійкої непрацездатності. Роль сімейного лікаря в популяризації здорового способу життя, профілактики і диспансеризації.	2
Змістовий модуль 2. Організація амбулаторної допомоги в практиці сімейного лікаря при найбільш поширених захворюваннях і синдромах терапевтичного профілю на основі сучасних клінічних протоколів.		
3.	Тема 3. Практичне заняття 3. Програма ведення хворих в амбулаторних умовах при найбільш поширених захворюваннях бронхо-легеневої системи (ХОЗЛ, бронхіальна астма). Фактори ризику, моніторинг в домашніх умовах, діагностика загострення, надання невідкладної допомоги, показання до госпіталізації.	2
4.	Тема 4. Практичне заняття 4. Захворювання верхніх дихальних шляхів. диференційна діагностика. Інтегроване ведення пацієнтів. ГРЗ, ведення пацієнтів, диференційна діагностика загострень.	2

5.	Тема 5. Практичне заняття 5. Програми ведення хворих в амбулаторних умовах при найбільш поширених захворюваннях серцево-судинної системи (ГБ, ІХС). Гіпертонічна хвороба: фактори ризику, методи моніторингу АТ, неускладнені та ускладнені гіпертонічні кризи, надання невідкладної допомоги, показання до госпіталізації.	2
6.	Тема 6. Практичне заняття 6. Соматоформна вегетативна дисфункція. Скарги, діагностика, методи лікування та реабілітації .	2
7.	Тема 7. Практичне заняття 7. Програма ведення пацієнтів з цукровим діабетом 2 типу. Скринінг пацієнтів, глікемічний контроль, принципи лікування, показання до призначення інсулінотерапії. Діабетичні коми, допомога на догоспітальному етапі.	2
8.	Тема 8. Практичне заняття 8. Анемії, найпоширеніші симптоми, обстеження в первинній медичній допомозі, методи лікування та профілактики.	2
Змістовий модуль 3. Організація надання невідкладної допомоги на догоспітальному етапі в практиці сімейного лікаря.		
9.	Тема 9. Практичне заняття 9. Клінічна класифікація болю. Невідкладна допомога в практиці сімейного лікаря при больовому синдромі.	2
10.	Тема 10. Практичне заняття 10. Програма ведення пацієнтів зі скаргами на біль у шиї та спині. Диференційна діагностика. Больовий синдром пов'язаний з патологією хребта, програма ведення пацієнтів.	2
11.	Тема 11. Практичне заняття 11. Організація надання невідкладної медичної допомоги в практиці сімейного лікаря у випадку раптової смерті на догоспітальному етапі.	2
12.	Тема 12. Практичне заняття 12. Організація надання невідкладної допомоги в практиці сімейного лікаря при судомах і втрати свідомості.	2
13.	Тема 13. Практичне заняття 13. Організація надання невідкладної медичної допомоги при жаленнях, укусах, електротравмах, утопленнях та дії низьких та високих температур на догоспітальному етапі	2
14.	Тема 14. Практичне заняття 14. Організація медичної допомоги інкурабельним хворим. Методи паліативного лікування основних симптомів та синдромів при невиліковному захворюванні.	2
15.	Диференційний залік	2
Разом		30

5.4. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

№ з/п	Тема	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Реформування первинної медико-санітарної допомоги в Україні. Роль сімейного лікаря в сучасній системі охорони здоров'я.		
1	Тема 1. Підготовка до практичного заняття 1.	4
2	Тема 2. Підготовка до практичного заняття 2.	4

Змістовий модуль 2. Організація амбулаторної допомоги в практиці сімейного лікаря при найбільш поширених захворюваннях і синдромах терапевтичного профілю на основі сучасних клінічних протоколів.		
3	Тема 3. Підготовка до практичного заняття 3.	4
4	Тема 4. Підготовка до практичного заняття 4.	6
5	Тема 5. Підготовка до практичного заняття 5.	6
6	Тема 6. Підготовка до практичного заняття 6.	4
7	Тема 7. Підготовка до практичного заняття 7.	4
8	Тема 8. Підготовка до практичного заняття 8.	4
Змістовий модуль 3. Організація надання невідкладної допомоги на догоспітальному етапі в практиці сімейного лікаря.		
9	Тема 9. Підготовка до практичного заняття 9.	4
10	Тема 10. Підготовка до практичного заняття 10.	4
11	Тема 11. Підготовка до практичного заняття 11.	4
12	Тема 12. Підготовка до практичного заняття 12.	4
13	Тема 13. Підготовка до практичного заняття 13.	2
14	Тема 14. Підготовка до практичного заняття 14.	4
15	Підготовка до диференційного заліку	2
	РАЗОМ:	60

7. Методи навчання

Практичні заняття: бесіда, вирішення клінічних ситуаційних задач, відпрацювання навичок огляду пацієнта, інструктаж та відпрацювання навичок на симуляційних муляжах, тренувальні вправи з диференціальної діагностики найбільш поширених захворювань, тестові завдання.

Самостійна робота: самостійна робота з підручником, самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, самостійне вирішення клінічних завдань.

8. Форми контролю та методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточний контроль: усне опитування, тестування, оцінювання виконання практичних навичок, оцінювання комунікативних навичок під час рольової гри, розв'язання ситуаційних клінічних завдань, оцінювання активності на занятті.

Підсумковий контроль: диференційований залік

Оцінювання поточної навчальної діяльності на практичному занятті:

- Оцінювання теоретичних знань з теми заняття:
 - методи: опитування, вирішення ситуаційної клінічної задачі
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
 - Оцінка практичних навичок та маніпуляцій з теми заняття:
 - методи: оцінювання правильності виконання практичних навичок
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
 - Оцінювання роботи із пацієнтом з теми заняття:
 - методи: оцінювання: а) комунікативних навичок спілкування з пацієнтом та його батьками, б) правильність призначення та оцінки лабораторних та інструментальних досліджень, в) дотримання алгоритму проведення диференціального діагнозу, г) обґрунтування клінічного діагнозу, д) складання плану лікування;
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
- Оцінка за одне практичне заняття є середньоарифметичною за всіма складовими і

може мати лише цілу величину(5, 4, 3, 2), яка округлюється за методом статистики.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач вільно володіє матеріалом, бере активну участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, впевнено демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
Добре «4»	Здобувач добре володіє матеріалом, бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень з деякими помилками, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
Задовільно «3»	Здобувач недостатньо володіє матеріалом, невпевнено бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень з суттєвими помилками.
Незадовільно «2»	Здобувач не володіє матеріалом, не бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, не демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень.

До підсумкового контролю у формі диференційованого заліку допускаються лише ті здобувачі, які виконали вимоги навчальної програми з дисципліни, не мають академічної заборгованості та їх середній бал за поточну навчальну діяльність з дисципліни становить не менше 3,00.

Оцінювання результатів навчання здобувачів під час підсумкового контролю – диференційованого заліку

Зміст оцінюваної діяльності	Кількість балів
Вирішення ситуаційної клінічної задачі з призначенням лабораторних та інструментальних досліджень, лікування, профілактичних заходів	3
Відповідь на 1 теоретичне запитання	1
Відповідь на 2 теоретичне запитання	1

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів під час підсумкового контролю – диференційованого заліку

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач правильно, точно і повно виконав всі завдання білету до диференційованого заліку, чітко і логічно відповів на поставлені екзаменаторами запитання. Ґрунтовно і всебічно знає зміст теоретичних питань, вільно володіє професійною та науковою термінологією. Логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при

	аналізі практичних завдань. При вирішенні клінічної задачі правильно інтерпретував дані анамнезу, результати клінічних, лабораторних та інструментальних досліджень, правильно відповідав на всі поставлені питання і переконливо обґрунтовував свою точку зору, міг запропонувати та обґрунтувати альтернативний варіант рішення з окремих питань. При розв'язанні практичного завдання за типом ОСКІ правильно демонстрував виконання практичних навичок, точно дотримувався алгоритму їхнього виконання.
Добре «4»	Здобувач достатньо повно виконав всі завдання білету до диференційованого заліку, чітко і логічно відповідав на поставлені екзаменаторами запитання. Достатньо глибоко і всебічно знає зміст теоретичних питань, володіє професійною та науковою термінологією. Логічно мислить і будує відповідь, використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичних завдань. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускає несуттєві помилки, які усуваються самим здобувачем, коли на них вказує екзаменатор. При вирішенні клінічної задачі припускався несуттєвих помилок чи неточностей в інтерпретації даних анамнезу, результатів клінічних, лабораторних та інструментальних досліджень, без суттєвих помилок відповідав на всі поставлені питання, повно обґрунтовував свою точку зору, проте пропозиція альтернативного варіанту викликала утруднення. При розв'язанні практичного завдання за типом ОСКІ допустив незначні похибки в алгоритмі та техніці виконання навички, виправлені за вказівкою викладача.
Задовільно «3»	Здобувач у неповному обсязі виконав всі завдання білету до диференційованого заліку, відповіді на додаткові та навідні запитання мають нечіткий, розпливчастий характер. Володіє основним обсягом теоретичних знань, неточно використовує професійну та наукову термінологію. Відчуває значні труднощі при побудові самостійної логічної відповіді, у застосуванні теоретичних знань при аналізі практичних завдань. У відповідях мають місце суттєві помилки. При вирішенні клінічної задачі з помилками інтерпретував дані анамнезу, результати клінічних, лабораторних та інструментальних досліджень, не знав окремих деталей, допускав неточності у відповідях на питання, недостатньо правильно обґрунтовував свої відповіді та трактував формулювання, відчував труднощі у виконанні завдань та пропозиції альтернативних варіантів. При розв'язанні практичного завдання за типом ОСКІ припустився значних похибок у алгоритмі та техніці виконання навички.
Незадовільно «2»	Здобувач не виконав завдання білету до диференційованого заліку, у більшості випадків не дав відповіді на додаткові та навідні запитання екзаменаторів. Не опанував основний обсяг теоретичних знань, виявив низький рівень володіння професійною та науковою термінологією. Відповіді на питання є фрагментарними, непослідовними, нелогічними, не може застосовувати теоретичні знання при аналізі практичних завдань. У відповідях має місце значна кількість грубих помилок. При вирішенні клінічної задачі не міг інтерпретувати отримані дані анамнезу, результати клінічних, лабораторних та інструментальних досліджень, відповісти на поставлені питання, або допускав у відповідях суттєві помилки; не міг обґрунтувати свої рішення чи робив це не переконливо. Альтернативних

	варіантів не пропонував. При розв'язанні практичного завдання за типом ОСКІ не продемонстрував або припустився грубих помилок і похибок в алгоритмі та техніці виконання навички.
--	---

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Отриманий середній бал за навчальну дисципліну для здобувачів, які успішно опанували робочу програму навчальної дисципліни, конвертується з традиційної чотирибальної шкали у бали за 200-бальною шкалою, як наведено у таблиці:

Таблиця конвертації традиційної оцінки у багатобальну шкалу

Традиційна чотирибальна шкала	Багатобальна 200-бальна шкала
Відмінно («5»)	185 – 200
Добре («4»)	151 – 184
Задовільно («3»)	120 – 150
Незадовільно («2»)	Нижче 120

Багатобальна шкала (200-бальна шкала) характеризує фактичну успішність кожного здобувача із засвоєння освітньої компоненти. Конвертація традиційної оцінки (середній бал за навчальну дисципліну) в 200-бальну виконується інформаційно-технічним відділом Університету.

Відповідно до отриманих балів за 200-бальною шкалою, досягнення здобувачів оцінюються за рейтинговою шкалою ECTS. Подальше ранжування за рейтинговою шкалою ECTS дозволяє оцінити досягнення здобувачів з освітньої компоненти, які навчаються на одному курсі однієї спеціальності, відповідно до отриманих ними балів.

Шкала ECTS є відносно-порівняльною рейтинговою, яка встановлює належність здобувача до групи кращих чи гірших серед референтної групи однокурсників (факультет, спеціальність). Оцінка «А» за шкалою ECTS не може дорівнювати оцінці «відмінно», а оцінка «В» – оцінці «добре» тощо. При конвертації з багатобальної шкали межі оцінок «А», «В», «С», «D», «Е» за шкалою ECTS не співпадають з межами оцінок «5», «4», «3» за традиційною шкалою. Здобувачі, які одержали оцінки «FX» та «F» («2») не вносяться до списку здобувачів, що ранжуються. Оцінка «FX» виставляється здобувачам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але яким не зарахований підсумковий контроль. Оцінка «F» виставляється здобувачам, які відвідали усі заняття з дисципліни, але не набрали середнього балу (3,00) за поточну навчальну діяльність і не допущені до підсумкового контролю.

Здобувачі, які навчаються на одному курсі (однієї спеціальності), на підставі кількості балів, набраних з дисципліни, ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Конвертація традиційної оцінки з дисципліни та суми балів за шкалою ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10% здобувачів
B	Наступні 25% здобувачів
C	Наступні 30% здобувачів
D	Наступні 25% здобувачів
E	Наступні 10% здобувачів

10. Методичне забезпечення

- Робоча програма навчальної дисципліни
- Силабус навчальної дисципліни
- Методичні розробки до практичних занять
- Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів вищої освіти
- Мультимедійні презентації
- Ілюстративні матеріали
- Ситуаційні клінічні завдання
- Банк тестових завдань за підрозділами з дисципліни

11. Питання для підготовки до диференційованого заліку

1. Предмет і завдання сімейної медицини. Принципи сімейної медицини.
2. Функції і зміст роботи сімейного лікаря.
3. Робочий день сімейного лікаря.
4. Поняття диспансеризації в сімейній медицині.
5. Мета і задачі скринінгу в сімейній медицині.
6. Поняття про здоров'я, проміжний стан, хворобу. Види профілактики (первинна, вторинна, третинна). Принципи корекції факторів ризику.
7. Скринінг, профілактика та фактори ризику ЦД 2 типу в практиці сімейного лікаря.
8. Онкоскринінг в практиці сімейного лікаря.
9. Надання медичної допомоги в денних стаціонарах, організація стаціонару вдома.
10. Поняття про експертизу тимчасової непрацездатності. Страховий анамнез.
11. Порядок видачі документів, що засвідчують непрацездатність. Строки.
12. Порядок направлення на медико-соціальну експертну комісію.
13. Протипоказання до щодо направлення дорослих на санаторно-курортне лікування.
14. Патогенез і клінічні прояви при укусах і жаленнях перетинчастокрилих.
15. Етапи надання невідкладної допомоги при укусах і жаленнях перетинчастокрилих. Невідкладна допомога при анафілактичному шоці.
16. Клінічні прояви та надання невідкладної допомоги при укусах змій.
17. Клінічні прояви і надання невідкладної допомоги при укусах павукоподібних.
18. Профілактичні заходи і надання невідкладної допомоги при укусах кліщів.
19. Надання невідкладної допомоги при жаленнях медузами.
20. Алгоритм і етапи надання невідкладної допомоги при тепловому ударі.
21. Класифікація та критерії визначення ступеня тяжкості опіків, показання для госпіталізації.
22. Надання невідкладної допомоги при опіках.
23. Надання невідкладної допомоги при загальній холодovій травмі і при відмороженнях, показання для госпіталізації.
24. Перелік медичних показань і протипоказань для надання паліативної допомоги.
25. Показання до ведення паліативних хворих на дому, організація стаціонару на дому.
26. Показання до госпіталізації паліативних хворих в стаціонар, визначення хоспісу.
27. Триступенева схема ВООЗ з лікування хронічного больового синдрому.
28. Профілактика та лікування пролежнів, стадії розвитку.
29. Правила виписування рецептів на лікарські засоби, що містять наркотичні засоби або психотропні речовини.

30. Правила зберігання, видачі і повернення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у закладах охорони здоров'я України.
31. Ад'ювантні засоби в лікуванні хронічного больового синдрому у паліативних пацієнтів.
32. Порядок видачі документів, що засвідчують тимчасову непрацездатність в зв'язку з доглядом за хворим членом сім'ї.
33. Рекомендації по догляду за паліативним хворим.
34. Основні принципи лікування больового синдрому та основні препарати, що застосовуються для лікування больового синдрому.
35. Диференціальний діагноз болю в грудній клітці. Тактика сімейного лікаря.
36. Диференціальний діагноз болю в черевній порожнині. Псевдоабдомінальний синдром. Тактика сімейного лікаря.
37. Диференціальний діагноз головного болю. Тактика сімейного лікаря.
38. Диференціальний діагноз болю в спині (дорсалгії). Тактика сімейного лікаря.
39. Тактика сімейного лікаря при нирковій кольці.
40. Диференціальний діагноз судомного синдрому.
41. Тактика ведення пацієнта з судомним синдромом в практиці сімейного лікаря.
42. Диференціальний діагноз синкопальних станів.
43. Тактика ведення пацієнта з синкопальними станами в практиці сімейного лікаря
44. Диференційний діагноз бронхообструктивного синдрому на амбулаторному етапі.
45. Екстрена допомога при бронхообструктивному синдромі у дорослих і дітей.
46. Принципи лікування ГРВІ в практиці сімейного лікаря.
47. Скринінг гіпертонічної хвороби в практиці сімейного лікаря. Класифікація і значення факторів ризику гіпертонічної хвороби.
48. Надання невідкладної допомоги при неускладненому гіпертензивному кризі.
49. Надання допомоги при ускладненому гіпертензивному кризі на догоспітальному етапі в практиці сімейного лікаря.
50. Тактика сімейного лікаря при приступі фібриляції передсердь на амбулаторному етапі.
51. Тактика сімейного лікаря при приступі стенокардії. Диференційна діагностика гострого коронарного синдрому та стенокардії напруги.
52. Тактика сімейного лікаря при гострому коронарному синдромі на догоспітальному етапі.
53. Синдром раптової смерті в практиці сімейного лікаря. Профілактика.
54. Планова вакцинація згідно календарю щеплень в Україні. Протипоказання до щеплення.

12. Рекомендована література

Основна:

1. Вороненко Ю.В., Шекера О.Г., Хіміон Л.В. та ін. Актуальні питання внутрішніх хвороб у практиці сімейного лікаря. – Издательский дом Заславский. -К., 2018. – 600 с.
2. Геронтологія в сімейній медицині: навчальний посібник : у 2- ч. Ч. 2. Розділ 13. Особливості перебігу найбільш поширених захворювань в осіб літнього та старческого віку / під ред. Л. С. Бабінець. – Львів : Магнолія, 2023. Глава 13.5. – С. 58–67
3. Внутрішні хвороби. Підручник, заснований на принципах доказової медицини. Видавництво «Medycyna praktyczna», 2019, С.1632
4. Медицина за Девідсоном: принципи і практика: посібник: пер. 23-го англ. вид.: у 3 т. Т.1/ за ред. Стюарта Г. Ралстона, Яна Д. Пенмана, Марка В. Дж. Стрекена, Річарда П. Гобсона; наук. ред. пер.: В'ячеслав Ждан, Лілія Бабінець, Людмила Пасієшвілі, Валентина Величко, Наталія Михайловська. -К.: ВСВ «Медицина», 2020. -xxii, 258 с.

5. Вороненко Ю.В., Шекера О.Г., Губський Ю.І. та ін. Актуальні питання паліативної та хоспісної допомоги у практиці сімейного лікаря. – Издательский дом Заславский. - К., 2017. – 208 с.
6. Захворювання органів дихання в сімейній медицині: навчальний посібник / Л.С. Бабінець, І.О. Боровик, Л.В. Андріюк. Видавництво «Медицина», Київ, 2019. С. 312-16.
7. Сімейна медицина: підручник/за заг.ред. Матюхи Л.Ф., Колесника П.О., Igor Svab, Milica Katic.-Ужгород: РІК-У, 2022.-692
8. Захворювання дихальної, імунної та серцево-судинної систем / Виталий Кривенко – Київ: Бібліотечка практикуючого лікаря, 2019. – 360с.

Додаткова:

1. Пропедевтика внутрішньої медицини: Підручник для мед. ВНЗ III—IV р.а. — 5-те вид. Допущено МОЗ / За ред. О.Г. Яворського. — К., 2018.
2. Медицина невідкладних станів: Екстрена (швидка) медична допомога: Підручник для мед. ВНЗ IV р.а. Затверджено МОН / І.С. Зозуля, В.І. Боброва, Г.Г. Рошчін та ін.; за ред. І.С. Зозулі. — 3-тє вид., перероб. і доп. — К., 2017. — 960 с.
3. Внутрішні хвороби: у 2 частинах. Підручник / Л.В. Глушко, С.В. Федоров, І.М. Скрипник та ін. Видавництво «Медицина», Київ, 2019, 584 с.
4. Методи діагностики в клініці внутрішньої медицини: навчальний посібник / А.С. Свінціцький. Видавництво «Медицина», Київ, 2019. С. 1008

13. Електронні інформаційні ресурси

1. American College of Cardiology <http://www.acc.org/>
2. American Heart Association <http://news.heart.org/>
3. European Society of Cardiology <http://www.escardio.org/>
4. National Comprehensive Cancer Network <https://www.nccn.org/>
5. The European Society for Medical Oncology <http://www.esmo.org/>
6. Up To Date <http://www.uptodate.com>
7. BMJ Clinical Evidence <http://clinicalevidence.bmj.com>
8. Medscape from WebMD <http://www.medscape.com>
9. National Guideline Clearinghouse <https://www.guideline.gov/>
10. Centers for Disease Control and Prevention (CDC) <https://www.cdc.gov/>
11. The Cochrane Collaboration The Cochrane Library <http://www.cochrane.org/>
12. Clinical Knowledge Summaries (CKS) <http://prodigy.clarity.co.uk/>
13. Офіційний веб-сайт Міністерства охорони здоров'я - України <https://moz.gov.ua/>
14. Офіційний веб-сайт Всесвітньої Асоціації сімейних лікарів <https://www.woncaeurope.org/>
15. Офіційний веб-сайт Української Асоціації сімейних лікарів - <http://www.ufm.org.ua/>
16. Офіційний веб-сайт Міністерства охорони здоров'я України. Настанови для первинної медичної допомоги Duodecim Medical Publications Ltd. - <https://guidelines.moz.gov.ua/>
17. Онлайн платформа Британського медичного журналу - <https://bestpractice.bmj.com/>